

Wyrok z dnia 16 października 2008 r.

III UK 47/08

1. W postępowaniu z odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą co do zasady niedopuszczalne jest wzruszenie poprzedzającej tę decyzję ostatecznej decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdzającej ustanie ubezpieczenia społecznego rolników.

2. Rolnik podlegający ubezpieczeniu rolniczemu w warunkach określonych w art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), który utracił tytuł do dalszego pozostawania w tym ubezpieczeniu na skutek objęcia go obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z innych tytułów, nie ma możliwości "powrotu" do ubezpieczenia rolniczego po zaprzestaniu działalności rodzącej obowiązek innego niż rolnicze ubezpieczenia społecznego (art. 7 ust. 1 *in fine* i art. 16 ust. 3 w związku z art. 5a tej ustawy w brzmieniu obowiązującym przed dniem 2 maja 2004 r.).

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 16 października 2008 r. sprawy z odwołania Andrzeja K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w B. o objęcie ubezpieczeniem społecznym, na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 15 listopada 2007 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 27 marca 2007 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zamościu oddalił odwołanie Andrzeja K. od decyzji Zakładu Ubezpie-

czeń Społecznych-Oddziału w B. (zwanego dalej Zakładem) z dnia 17 maja 2004 r. ustalającej, że wnioskodawca podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach od 5 października 2000 r. do 2 stycznia 2002 r., od 16 kwietnia do 14 października 2002 r. i od 1 maja do 31 lipca 2003 r. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia. Wnioskodawca prowadzi gospodarstwo rolne położone w Kolonii T. o powierzchni 8,65 ha i od 1 stycznia 1985 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników. W dniu 20 kwietnia 1999 r. wnioskodawca rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej jako wspólnik spółki cywilnej B.K. Andrzej K. i Stanisław B. i był zarejestrowany w ewidencji działalności gospodarczej do 31 marca 2003 r. W okresie od 1 stycznia 2002 r. do 31 grudnia 2003 r. wnioskodawca figurował w ewidencji jako osoba samodzielnie prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. W tych okresach nadal podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w związku z oświadczeniem złożonym Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o wyborze rodzaju ubezpieczenia. W dniu 17 listopada 2003 r. wnioskodawca powiadomił rolniczy organ rentowy, że był zatrudniony w Zarządzie Dróg Powiatowych w B. w ramach umów zlecenia w okresach od 29 września do 4 października 2000 r., od 3 stycznia do 15 kwietnia 2002 r., od 15 października 2002 r. do 30 kwietnia 2003 r. oraz od 1 sierpnia do 31 grudnia 2003 r., podlegając z tego tytułu ubezpieczeniu społecznemu. Za te okresy zostały odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne do Zakładu. Decyzją z dnia 22 stycznia 2004 r. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Rolników (zwana dalej Kasą) stwierdziła ustanie rolniczego ubezpieczenia społecznego wnioskodawcy w zakresie ubezpieczeń emerytalno-rentowego, wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego od 1 października 2000 r. Zaskarżoną decyzją Zakład ustalił podleganie wnioskodawcy ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresach, w których nie podlegał on ubezpieczeniu społecznemu z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia. W dniu 23 czerwca 2004 r. wnioskodawca złożył do Sądu Okręgowego odwołanie od obu decyzji z wnioskiem o przywrócenie terminu do wniesienia odwołania od decyzji Kasy. Postanowieniem z dnia 13 września 2004 r. Sąd Okręgowy w Zamościu odrzucił odwołanie od decyzji Kasy z uwagi na jego wniesienie po upływie terminu. Zażalenie wnioskodawcy na to postanowienie zostało oddalone postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 15 listopada 2004 r. Postępowanie w sprawie niniejszej było zawieszono z uwagi na toczące się postępowanie wszczęte odwołaniem od de-

cyzji Kasy, a następnie z powodu działań wnioskodawcy zmierzających do uchylecia tej decyzji w trybie postępowania administracyjnego. Decyzją z dnia 26 lipca 2006 r. Prezes Kasy odmówił wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji i stała się ona ostateczna.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że skoro zostało prawomocnie ustalone, iż wnioskodawca nie spełnił warunków do wyboru ubezpieczenia społecznego rolników, to zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm., zwanej dalej ustawą systemową) podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej od dnia podjęcia działalności do dnia jej zaprzestania, z wyłączeniem okresów, kiedy wykonywał pracę w ramach zawartych umów zlecenia i wówczas podlegał ubezpieczeniu z tego tytułu.

Wyrokiem z dnia 15 listopada 2007 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie oddalił apelację wnioskodawcy od powyższego wyroku, dzieląc poczynione w sprawie ustalenia oraz dokonaną przez Sąd pierwszej instancji ocenę prawną. W ocenie Sądu Apelacyjnego, w niniejszej sprawie nie znajdują zastosowania przepisy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), gdyż spór co do spełnienia przez wnioskodawcę warunków do wyboru ubezpieczenia rolniczego został ostatecznie rozstrzygnięty „prawomocną” decyzją Kasy z dnia 22 stycznia 2004 r., wydaną w trybie art. 36 ust. 1 pkt 1 powołanej wyżej ustawy. Wnioskodawca, nie kwestionując poczynionych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń, zmierza do podważenia zasadności decyzji Kasy w sytuacji, gdy przedmiotem aktualnego postępowania nie jest kwestia spełnienia przez wnioskodawcę warunków do wyboru rolniczego ubezpieczenia społecznego z mocy art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, ale rozstrzygnięcie, czy podlegał on ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na podstawie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawca zaskarżył go w całości i zarzucił naruszenie prawa materialnego, to jest: 1) art. 5a, art. 7 ust. 1 pkt 1 oraz art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 maja 2004 r. w związku z art. 6 pkt 1 i art. 38 pkt 1 tej ustawy „oraz zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym w postaci dokumentów ubezpieczeniowych (...), zeznań wnioskodawcy (...) poprzez błędną wy-

kładnię wskazanych przepisów przejawiającą się uznaniem, że przepisy tej ustawy nie znajdują w sprawie zastosowania mimo, że wnioskodawca podlegał w pełnym zakresie z mocy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników ubezpieczeniu społecznemu rolniczemu nieprzerwanie od 1 stycznia 1985 r. i w chwili podjęcia działalności gospodarczej 20 kwietnia 1999 r. i że mógł zostać wyłączony z tego ubezpieczenia bez rozważenia zasadności tego wyłączenia w sytuacji, gdy w świetle wyżej wymienionego materiału dowodowego wynikało, że wnioskodawca nie złożył (...) oświadczenia, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu o społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej i gdy podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu rolniczemu od 1 stycznia 1985 r. do rozpoczęcia i nieprzerwanie do zakończenia działalności gospodarczej z dniem 31 grudnia 2003 r. i dalej, gdyż spełnione zostały przesłanki wymienionych przepisów zarówno do podlegania wnioskodawcy z mocy ustawy obowiązkowemu ubezpieczeniu rolniczemu od 1 stycznia 1985 r. do 31 grudnia 2003 r. jako rolnik, gdyż wnioskodawca, na podstawie art. 5a, art. 7 ust. 1 pkt 1, art. 16 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 6 pkt 1 ustawy (...) o ubezpieczeniu społecznym rolników podlegał ubezpieczeniu rolniczemu w pełnym zakresie z mocy wymienionej ustawy od 1 stycznia 1985 r. do 31 grudnia 2003 r. jako rolnik, która to okoliczność wynikała ze zgromadzonego materiału dowodowego zaś od 1 stycznia 2004 r. do chwili obecnej jako rolnik i nie był w tym czasie pracownikiem ani nie pozostawał w stosunku służbowym”; 2) art. 6 ust. 1 pkt 4 i 5, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych „w związku ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym w postaci dokumentów ubezpieczeniowych (...) oraz zeznań wnioskodawcy (...) poprzez błędną wykładnię wskazanych przepisów przejawiającą się uznaniem, że wnioskodawca pomimo, że nie złożył (...) oświadczenia, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej i gdy spełniał przesłanki do pozostawania w pełnym zakresie z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolniczemu nieprzerwanie od 1 stycznia 1985 r. i także w chwili podjęcia działalności gospodarczej 20 kwietnia 1999 r., to mógł zostać wyłączony z tego ubezpieczenia bez rozważenia zasadności tego wyłączenia w sytuacji, gdy w świetle wyżej wymienionego materiału dowodowego wynikało, że wnioskodawca podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu rolniczemu od 1 stycznia 1985 r. nieprzerwanie do zakończenia działalności gospodarczej z dniem 31 grudnia 2003 r. i nie mógł podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej”.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o „uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie, że wnioskodawca nie podlega ubezpieczeniu społecznemu (emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu) na podstawie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w okresach od 5 października 2000 r. do 2 stycznia 2002 r., od 16 kwietnia 2002 r. do 14 października 2002 r., od 1 maja 2003 r. do 31 lipca 2003 r. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i że podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego” w wymienionych wyżej okresach „oraz stwierdzenie, że na koncie wnioskodawcy nie istnieje nadpłata z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 2.812,90 zł”.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej podniesiono, że niniejsza sprawa pozostaje w związku z decyzją Prezesa Kasy z dnia 22 stycznia 2004 r., mocą której stwierdzono ustanie rolniczego ubezpieczenia społecznego wnioskodawcy i która ewidentnie narusza art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 maja 2004 r. Skarżący wskazał, że Sądy obu instancji nie rozważyły zasadności tej decyzji w świetle dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych i okoliczności, że wnioskodawca nigdy nie złożył oświadczenia o wyborze podlegania ubezpieczeniu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nieusprawiedliwiona. Wnioskodawca, formułując pod adresem zaskarżonego wyroku zarzuty naruszenia art. 5a, art. 7 ust. 1 pkt 1 oraz art. 16 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 6 pkt 1 i art. 38 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz wniosek o orzeczenie co do istoty sprawy, poprzez stwierdzenie, że w spornych okresach podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy i że na jego koncie nie istnieje nadpłata z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników, zdaje się nie zauważać, że przedmiotem postępowania w sprawie wszczętej na skutek jego odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 maja 2004 r. jest podleganie (niepodleganie) ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, a nie podleganie (niepodleganie) ubezpieczeniu społecznemu rolników. Ta ostatnia kwestia zo-

stała rozstrzygnięta ostateczną decyzją Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 22 stycznia 2004 r., stwierdzającą ustanie rolniczego ubezpieczenia społecznego wnioskodawcy od dnia 1 października 2000 r. Decyzja ta, poprzedzająca decyzję Zakładu stwierdzającą podleganie wnioskodawcy ubezpieczeniom społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą, nie została przez skarżącego podważona w żaden przewidziany prawem sposób i nie może być wzruszona w postępowaniu z odwołania od decyzji wydanej przez inny organ i obejmującej inny zakres.

Podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym następuje z mocy prawa po zaistnieniu określonych ustawowo warunków i dlatego przyjmuje się, że decyzje administracyjne właściwych organów odnoszące się do tego przedmiotu mają charakter deklaratoryjny. Decyzje te, jeśli są ostateczne, wyrażają jednak określony stan prawny i z tego względu, zgodnie z zasadą domniemania prawidłowości aktów administracyjnych, wywołują skutki prawne i wiążą inne organy państwowe, w tym sądy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 173/08, niepublikowany, w którym stwierdzono, że sąd ubezpieczeń społecznych jest związany ostateczną decyzją administracyjną, od której strona nie wniosła odwołania w trybie art. 477⁹ k.p.c. ani nie podważyła jej skuteczności w inny prawem przewidziany sposób, a także wyrok z dnia 10 czerwca 2008 r., I UK 376/07, niepublikowany, w którym Sąd Najwyższy, z powołaniem się na szeroko przytoczony dorobek judykatury, wyraził pogląd, że sąd w postępowaniu cywilnym obowiązany jest uwzględniać stan prawny wynikający z osnowy ostatecznej decyzji administracyjnej i nie jest uprawniony do jej kwestionowania, w szczególności pod względem merytorycznej zasadności oraz jest nią związany także wówczas, gdy w ocenie sądu decyzja ta jest wadliwa, chyba że została ona wydana przez organ niepowołany lub w zakresie przedmiotu orzeczenia bez jakiegokolwiek podstawy w obowiązującym prawie materialnym, względnie z oczywistym naruszeniem reguł postępowania administracyjnego; w tych przypadkach sąd nie jest związany decyzją administracyjną, ponieważ - jako bezwzględnie nieważna - jest ona nieistniejąca prawnie i - pomimo jej formalnego nieuchylenia - nie wywołuje skutków prawnych).

Skarżący nie formułuje pod adresem decyzji Kasy z dnia 22 stycznia 2004 r. zarzutu bezwzględnej nieważności, a jedynie wskazuje na brak dokonania przez Sąd drugiej instancji oceny jej zasadności. Jeżeli zatem nie kwestionował (i nadal nie kwestionuje) okoliczności, że decyzja ta pochodzi od właściwego organu, została

wydana w przewidzianym prawem trybie i na podstawie obowiązującego prawa, to sąd w postępowaniu, którego przedmiot stanowi podleganie ubezpieczeniom społecznym na podstawie przepisów ustawy systemowej, nie tylko nie był zobowiązany, ale nawet uprawniony do kontroli ostatecznej decyzji stanowiącej podstawę do uznania, że skarżący w spornych okresach nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, gdyż ubezpieczenie to ustało z dniem 1 października 2000 r. w związku z rozpoczęciem przez wnioskodawcę zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia. Związanie sądu w postępowaniu cywilnym ostateczną decyzją administracyjną zapewnia porządek i bezpieczeństwo prawne, co ma istotne znaczenie jeśli się zważy, że orzeczenie w przedmiocie podlegania skarżącego ubezpieczeniu społecznemu rolników jest niedopuszczalne jako wykraczające poza przedmiot postępowania w sprawie, w której została wniesiona rozpoznawana skarga kasacyjna, natomiast stwierdzenie, że wnioskodawca nie podlegał w spornych okresach ubezpieczeniom społecznym z mocy przepisów ustawy systemowej doprowadziłoby do nieprzewidzianej przepisami prawa sytuacji, w której nie podlegałby w tych okresach ubezpieczeniom z żadnego z posiadanych tytułów. Skoro więc w postępowaniu z odwołania od decyzji Zakładu w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą niedopuszczalne jest wzruszenie poprzedzającej tę decyzję ostatecznej i niedotkniętej bezwzględną nieważnością decyzji Kasy stwierdzającej ustanie ubezpieczenia społecznego rolników, przeto bezprzedmiotowe są zawarte w skardze kasacyjnej twierdzenia skarżącego, że w spornych okresach - pomimo jednoczesnego prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej - podlegał ubezpieczeniu rolniczemu.

Nieuzasadniony jest zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 pkt 4 i 5, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, który skarżący opiera na błędnym założeniu, że „podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu rolniczemu od 1 stycznia 1985 r. nieprzerwanie do zakończenia działalności gospodarczej z dniem 31 grudnia 2003 r. i nie mógł podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej”. Stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 w związku z art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania jej wykonywania. Podleganie przez rolnika innemu ubezpieczeniu społecznemu, zdefiniowanemu w art. 6 pkt 12 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jako ubezpieczenie spo-

łączone lub zaopatrzenie emerytalne określone w odrębnych przepisach, powoduje jego wykluczenie z ubezpieczenia rolniczego w czasie podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu (art. 7 ust. 1 *in fine* oraz art. 16 ust. 3 ustawy). Jedyny wyłom od tej zasady uregulowany został w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przepis ten przed dniem 2 maja 2004 r. stanowił, że rolnik, który podlegając ubezpieczeniu (rolniczemu) w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlega nadal temu ubezpieczeniu (rolniczemu), chyba że złoży Zakładowi lub Kasie oświadczenie, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej. W takiej sytuacji i w przypadku niezłożenia przez rolnika oświadczenia o wyborze podlegania innemu ubezpieczeniu, podejmowana przez niego pozarolnicza działalność gospodarcza nie staje się tytułem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, a rolnik pozostaje nadal w ubezpieczeniu rolniczym, co oznacza kontynuację tego ubezpieczenia.

Nie budzi wątpliwości, że skarżący, prowadząc nieprzerwanie działalność rolniczą od 1 stycznia 1985 r. i podejmując z dniem 20 kwietnia 1999 r. pozarolniczą działalność gospodarczą, spełniał warunki określone w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i w związku z niezłożeniem oświadczenia o zamiarze podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu (z tytułu działalności gospodarczej) pozostał nadal w ubezpieczeniu rolniczym. Taki stan trwał do dnia 29 września 2000 r., kiedy wnioskodawca rozpoczął zatrudnienie na podstawie umowy zlecenia. Osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia podlegają obowiązkowi ubezpieczeń społecznych z tych tytułów z mocy art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 ustawy systemowej, od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy (art. 13 pkt 2 ustawy). W konsekwencji, jeżeli osoby takie są rolnikami, tracą możliwość dalszego pozostawania w ubezpieczeniu rolniczym. Wynika to wprost z art. 7 ust. 1 *in fine* oraz art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, stanowiących, że ubezpieczeniu temu może podlegać z mocy ustawy tylko rolnik, który nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu oraz z art. 5a tej ustawy, który możliwość pozostania w ubezpieczeniu rolniczym przewiduje wyłącznie w odniesieniu do rolnika podejmującego pozarolniczą działalność gospodarczą, która jest - co warto w tym miejscu zaznaczyć - odrębnym od umowy zlecenia czy umowy agencyjnej tytułem podlegania

obowiązkowi ubezpieczenia społecznego. Ta sytuacja prawna skarżącego znalazła odzwierciedlenie w decyzji Kasy z dnia 22 stycznia 2004 r., stwierdzającej ustanie podlegania przez niego ubezpieczeniu rolniczemu z mocy ustawy z dniem 1 października 2000 r., a więc od pierwszego dnia po upływie kwartału, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie temu ubezpieczeniu (art. 3a ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników).

Do rozważenia pozostaje zagadnienie, czy w przerwach pomiędzy wykonywaniem zatrudnienia na podstawie umów zlecenia i podleganiem ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu, skarżący „wracał” do ubezpieczenia rolniczego, czy też podlegał w tych okresach obowiązkowi ubezpieczenia społecznego z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, prowadzonej przez niego nieprzerwanie do dnia 31 grudnia 2003 r., co stanowi przedmiot zaskarżonej decyzji Zakładu z dnia 17 maja 2004 r.

Niezależnie od związania sądu w tym zakresie ostateczną decyzją Kasy (o czym była wyżej mowa), należy uznać, że rolnik prowadzący jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą i kontynuujący ubezpieczenie rolnicze w warunkach określonych w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, który utracił tytuł do dalszego pozostawania w tym ubezpieczeniu na skutek objęcia go obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z innych tytułów (w tym przypadku - wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia), nie ma możliwości „powrotu” do ubezpieczenia rolniczego po zaprzestaniu działalności rodzącej obowiązek objęcia innym niż rolnicze ubezpieczeniem społecznym. Nie budzi żadnych wątpliwości, że rolnik objęty innym ubezpieczeniem społecznym przestaje podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, niezależnie od tego, że wcześniej spełniał przewidziane w art. 5a ustawy warunki do pozostania w tym ubezpieczeniu i ubezpieczenie to kontynuował. Wykluczenie możliwości „powrotu” do ubezpieczenia rolniczego rolnika, który po podjęciu działalności gospodarczej i w trakcie kontynuacji ubezpieczenia rolniczego został objęty innym ubezpieczeniem społecznym wynika z brzmienia art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Powołany przepis posługuje się sformułowaniem „podlega nadal temu ubezpieczeniu”, które nie oznacza nic innego jak nieprzerwaną kontynuację ubezpieczenia rolniczego. Ponowne włączenie do tego ubezpieczenia rolnika, który z niego „wyszedł” w związku z podleganiem innemu ubezpieczeniu społecznemu, nie zostało przez ustawodawcę przewidziane bez ponownego spełnienia warunków określonych w art. 5a ustawy (por. także uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2006 r., III UK 46/06, OSNP 2007 nr

15-16, poz. 233). W rezultacie, po odpadnięciu tytułu podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu w związku z wykonywaniem pracy na podstawie umowy zlecenia, rolnik prowadzący jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą podlega ubezpieczeniu społecznemu z tytułu tej działalności na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 ustawy systemowej, co powoduje wykluczenie podlegania przez niego ubezpieczeniu rolniczemu stosownie do art. 7 ust. 1 *in fine* oraz art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Z tych względów skarga kasacyjna podlega oddaleniu z mocy art. 398¹⁴ k.p.c.

=====